

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка
Навчально-науковий інститут історії, права та міжнародних відносин
Кафедра права та методики викладання правознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор інституту історії, права та міжнародних відносин

Ю.В. Подрез

«14» вересня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Галузь знань 08 Право

Спеціальність 081 Право

Освітньо-професійна програма Право

Перший рівень вищої освіти

Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною комісією НН інституту історії, права та міжнародних відносин
«14» вересня 2020 р.

Голова Моцак С.І., кандидат педагогічних наук, доцент

Розробник:

Кучук А.М. – доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри права та методики викладання правознавства

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри права та методики викладання правознавства

Протокол № 1 від «01» вересня 2020 р.

Завідувач кафедри права та методики викладання правознавства

 (к.пед.наук, доцент Іваній О.М.)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 4	Бакалавр	Обов’язкова
		Рік підготовки:
		1-й
		Семестр
1-й		
Лекції		
26 год.		
Практичні, семінарські		
26 год.		
Лабораторні		
-		
Самостійна робота		
64 год.		
Консультації:		
4 год.		
Вид контролю: залік		
Загальна кількість годин – 120		

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Забезпечення прав людини» є фундаментальною правничою дисципліною. Предметом вивчення навчальної дисципліни є діяльність органів публічної влади щодо забезпечення прав людини, нормативна модель такої діяльності.

Навчальна дисципліна «Забезпечення прав людини» входить до переліку обов'язкових компонентів освітньо-професійної програми (цикл професійної підготовки).

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких визначених освітньо-професійною програмою **загальних компетентностей**:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

ЗК14. Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.

ЗК15. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких визначених освітньо-професійною програмою **спеціальних компетентностей**:

СК 1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

СК 3. Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.

СК 4. Знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини.

СК 7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

СК 12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.

СК 13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

СК 14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог

професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

СК 16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Навчальна дисципліна спрямована на формування визначеної освітньо-професійною програмою **інтегральної компетентності, а саме:** здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Навчання спрямоване на комплексну реалізацію практичної, когнітивно-освітньої, професійної та виховної мети, а саме:

- *практична мета:* формування у студентів когнітивної, соціокультурної, професійної компетентності, що зумовлює необхідність реалізації в правничій діяльності цінностей людської гідності та людських прав;

- *когнітивно-освітня мета:* набуття та поглиблення знань про сутність людських прав, меж їх обмеження, засобів захисту;

- *професійна мета:* сприяти становленню сучасного висококваліфікованого правника, що уміє організовувати свою діяльність зважаючи на пріоритет людських прав; формувати ціннісні орієнтири здобувачів вищої освіти відповідно до ідеалів верховенства права, дотримання прав і свобод людини, відкритості та прозорості, поваги до особистості;

- *виховна мета:* формування гуманістичного, демократичного та загальнокультурного світогляду, патріотичної свідомості громадянина України, виховання поваги до загальнолюдських цінностей.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Вивчення «Забезпечення прав людини» доцільно здійснювати або після опанування, або одночасно з вивченням «Теорії держави і права» та «Конституційне право України».

3. Результати навчання за дисципліною

ПРН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин

ПРН 2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання

ПРН 3. Проводити збір й інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел

ПРН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми

ПРН 5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю

ПРН 6. Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему

ПРН 8. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин

ПРН 9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій

ПРН 10. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, правильно вживаючи правничу термінологію.

ПРН 12. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.

ПРН 13. Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту.

ПРН 18. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи

ПРН 19. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.

ПРН 20. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

ПРН 21. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки

ПРН 23. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів Денна форма навчання

Поточний контроль											Разом	Загальна сума
											65	100
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	T 10	T 11		
Поточний контроль												
5	5	10	10	10	5	5	5	5	5			
Контроль самостійної роботи											35	
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	5		

БАЛИ	ПОЯСНЕННЯ
5	Здобувач вищої освіти відповідає на всі питання семінарського заняття, розкриває зміст загальнотеоретичних категорій, що підлягають засвоєнню при вивченні теми; правильно розкриває зміст людських прав; виконує всі завдання, може правильно визначати спільні та відмінні риси понять, які складають предмет порівняльного аналізу; висловлює і обґрунтовує власну думку щодо предмету заняття, наводить аргументи на її підтвердження, що ґрунтуються на системному знанні теоретичних положень і юридичної практики. Під час заняття продемонстрована активність та ініціативність.
4	Здобувач вищої освіти відповідає на всі питання семінарського заняття, розкриває зміст загальнотеоретичних категорій, що підлягають засвоєнню при вивченні теми; визначає та в цілому правильно розкриває зміст людських прав; виконує завдання, однак допускає неточності; може визначати спільні та відмінні риси понять, які складають предмет порівняльного аналізу; висловлює власну думку щодо предмету заняття, наводить аргументи на її підтвердження, що ґрунтуються на положеннях підручників і навчальних посібників, окремих прикладах з юридичної практики. Під час заняття продемонстрована ініціативність.
3	Здобувач вищої освіти дає відповіді на питання семінарського заняття, відтворює дефініції та пояснює зміст загальнотеоретичних категорій, що підлягають засвоєнню при вивченні теми; визначає, проте неточно розкриває зміст людських прав; завдання виконує з неістотними помилками; може визначати спільні та відмінні риси понять, які складають предмет порівняльного аналізу, допускаючи незначні помилки.
2	Здобувач вищої освіти дає відповіді на більшість питань семінарського заняття, відтворює дефініції загальнотеоретичних категорій, що підлягають засвоєнню при вивченні теми; завдання виконує з неістотними помилками; не може визначати спільні та відмінні риси понять, які складають предмет порівняльного аналізу, називаючи при цьому їх ознаки.
1	Здобувач вищої освіти не готовий до заняття, не відповідає на питання, що винесені на розгляд, з труднощами виконує завдання, допускаючи змістовні помилки, невпевнено відтворює терміни і поняття, що розглядалися під час заняття.
0	Відсутність на занятті

4.1. Критерії оцінювання видів роботи для поточного контролю

Під час оцінювання результатів навчання застосовується накопичувальна бально-рейтингова система, що передбачає оцінювання якості виконання студентами всіх видів аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності, спрямованих на опанування навчального навантаження шляхом поточного та підсумкового контролю. Система оцінювання курсу реалізується згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів під час відвідування лекцій, участі у семінарах, виконання тестових завдань та виконання інших видів самостійної роботи. Поточний контроль складається з таких компонентів:

- **65 балів:** участь у *семінарах* – підготовка аналітичних звітів та доповідей і пред'явлення результатів в аудиторії у вигляді усних відповідей, участь в обговоренні семінарських питань / дискусіях, виконання практичних завдань, виконання завдань тестового контролю.

- **35 балів:** опрацювання теоретичного матеріалу, виконання індивідуальних завдань, підготування рефератів, есе тощо).

Разом - **100 балів.**

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

В Університеті передбачено можливість перезарахування результатів неформальної та/або інформальної освіти відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка (<https://sspu.edu.ua/universytet/edusci/normatyvno-pravova-baza>).

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання дисципліни можуть бути:

- усний контроль. Усний контроль здійснюється шляхом індивідуального і фронтального опитування. При індивідуальному опитуванні викладач ставить перед здобувачем вищої освіти декілька запитань, при фронтальному – серію логічно пов'язаних між собою питань перед усією аудиторією;

- письмовий контроль. Здійснюється за допомогою письмових робіт, які можуть бути короткочасними (15-20 хв.) і протягом усього заняття. Письмовий контроль відрізняється також глибиною діагностики (поверховий зріз чи ґрунтовний аналіз);

- тестовий контроль. Тести – спеціальні завдання, виконання (чи невиконання) яких вказує на наявність (або відсутність) у здобувача вищої освіти певних знань, умінь.

- підготовка доповідей, есе, презентацій. Передбачає виконання здобувачами вищої освіти різних форм завдань.

Особлива увага при опануванні змісту навчальної дисципліни приділяється запобіганню порушенню академічної доброчесності та забезпечення довіри до результатів освітнього процесу та освітньої діяльності, розумінню здобувачами вищої освіти значення академічної доброчесності та наслідків недотримання її постулатів.

6. Програма навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни «Теорія держави та права» складається з одного модулю, в якому розкривається діяльність органів публічної влади щодо забезпечення прав людини, нормативна модель такої діяльності.

7. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

7.1. Тематичні розділи

Тема 1. Захист людських прав у демократичному суспільстві.

Правоохоронна діяльність. Спрямована на охорону прав та свобод людини. Орієнтованість на правові засоби. Професійна основа правоохоронної діяльності.

Функції правоохоронної діяльності: 1) охорони (життя, здоров'я, прав, свобод та законних інтересів людини й громадянина), 2) профілактична, 3) нагляду (контролю), 4) регулятивна, 5) виховна.

Людина як основна цінність. Права людини у правоохоронній діяльності. Поняття людських прав. Генеза людських прав. Класифікація

людських прав. «Покоління» прав людини. Особисті (громадянські) права і свободи. Абсолютні і відносні права.

Обмеження людських прав. Підстави обмеження людських прав. у демократичному суспільстві.

Принципи правоохоронної діяльності у демократичному суспільстві: верховенство права, дотримання прав людини, законність, неперервність, відкритість і прозорість.

Верховенство права і правоохоронна діяльність. Елементи верховенства права: законність; правова визначеність; заборона державного свавілля; ефективний доступ до правосуддя; додержання прав людини; недискримінація і рівність перед законом.

Тема 2. Європейський суд з прав людини як дієвий засіб захисту людських прав.

Історія прийняття Конвенції про захист людських прав. Конвенційні норми та їх особливості. Ієрархія прав. Абсолютні права. Баланс прав. Поняття пропорційності в Європейському праві. Автономні поняття: катування, нелюдське поводження, моральна та фізична недоторканність, обвинувачення, суб'єкт кримінального обвинувачення, ефективність прав, якість закону, приватне життя, рівність можливостей. Тлумачення норм та понять Європейської Конвенції.

Права і свободи людини, які підлягають захисту в європейському суді.

Утворення Суду. Місцезнаходження. Історичні періоди становлення та реформування Суду. Територіальна юрисдикція Суду. Компетенція Суду та фактор часу. Види спорів, що розглядаються Судом. Міждержавні спори. Спори на підставі індивідуальних скарг. Держава-відповідач. Компетенція Суду та національне право. Принцип субсидіарності та відмова від абстрактного контролю. Вичерпання внутрішніх правових засобів. Суддівський корпус (склад Суду).

Звернення до Європейського суду з прав людини.

Тема 3. Заборона катувань.

Свобода від катувань як абсолютне право. Катування, нелюдське та таке, що принижує людську гідність поводження.

Неприйнятність катування. Національні та міжнародні стандарти у сфері свободи від катувань.

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 р.

Практика Європейського суду з прав людини у сфері свободи від катувань.

Тема 4. Свобода та особиста недоторканість людини у правоохоронній діяльності.

Поняття свободи та особистої недоторканності за національним та міжнародним правом. Свобода як фундаментальна цінність.

Свобода та особиста недоторканість у роботі поліції. Обмеження свободи та особистої недоторканності. Принцип пропорційності.

Практика Європейського суду з прав людини у сфері свободи та особистої недоторканності.

Тема 5. Право на приватність.

Поняття права на приватність. Конфіденційність і доступ інформації про особу. Приватне і сімейне життя. Право на житло. Право на недоторканність кореспонденції.

Повага до приватного і сімейного життя, житла і кореспонденції та робота поліції. Обмеження права на приватне і сімейне життя, житло і кореспонденцію.

Практика Європейського суду з прав людини у сфері захисту права на приватне і сімейне життя, житло і кореспонденцію.

Тема 6. Право на справедливий суд.

Поняття права на справедливий суд.

Загальні вимоги до застосування статті 6 § 1 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

Право на суд і доступ до суду. Відмова від права. Правова допомога. Поняття «суд». Незалежність і безсторонність.

Справедливість. Публічне слухання. Тривалість судових процедур.

Сфера застосування: поняття «кримінальне звинувачення». Презумпція невинуватості.

Екстериторіальна дія ст. 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод

Практика Європейського суду з прав людини за ст. 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

Тема 7. Свобода вираження поглядів.

Сфера застосування ст. 10 і ст. 9 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

Право на свободу вираження поглядів. Обмеження права на свободу вираження поглядів.

Практика Європейського суду з прав людини за ст. 10 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

Тема 8. Забезпечення права на свободу мирних зібрань.

Поняття та принципи свободи мирних зібрань.

Особливості національного законодавчого регулювання свободи мирних зібрань. Міжнародні стандарти регулювання свободи мирних зібрань. Керівні принципи ОБСЄ щодо свободи мирних зібрань.

Практика Європейського суду з прав людини у сфері мирних зібрань.

Тема 9. Особливості забезпечення прав окремих категорій людей.

Рівність, толерантність і недискримінація у демократичному суспільстві. Особливості комунікації/поведінки в сучасному мультикультуральному суспільстві.

Права дитини у правоохоронній діяльності. Декларація прав дитини від 20 листопада 1959 року. Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 року.

Права осіб з обмеженими можливостями. Декларація про права інвалідів від 9 грудня 1975 року. Принципи захисту психічно хворих осіб і поліпшення психіатричної допомоги. Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для інвалідів. Конвенція про права інвалідів від 13 грудня 2012 року.

Етнічний профайлінг та діяльність поліції. Заходи протидії етнічному профайлінгу.

Забезпечення гендерної рівності.

Практика Європейського суду з прав людини щодо дотримання прав окремих категорій людей.

Тема 10. Захист права власності.

Поняття права власності. Поняття та різновиди майна. Підстави обмеження права власності.

Практика Європейського суду з прав людини за ст. 1 Протоколу 1 до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

Тема 11. Заборона зловживання правами.

Поняття зловживання правами. Зловживання правами і право на індивідуальне звернення.

Способи використання ст. 17 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

Практика Європейського суду з прав людини за ст. 17 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	у тому числі					
	Усього	Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р
Тема 1. Захист людських прав у демократичному суспільстві	10		2			8
Тема 2. Європейський суд з прав людини як дієвий засіб захисту людських прав	12	2	2			6
Тема 3. Заборона катувань	12	2	4			6
Тема 4. Свобода та особиста недоторканість людини у правоохоронній діяльності	12	4	4			4
Тема 5. Право на приватність	12	4	4			4
Тема 6. Право на справедливий суд	12	4	2			6
Тема 7. Свобода вираження поглядів	12	2	2			8
Тема 8. Забезпечення права на свободу мирних зібрань	12	2	2			8
Тема 9. Особливості забезпечення прав окремих категорій людей	10	2	2			6
Тема 10. Захист права власності	10	2	2			6
Тема 11. Заборона зловживання правами	10	2				8
	4				4	
Усього годин	120	26	26		4	64

7.3. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Захист людських прав у демократичному суспільстві	2
2	Європейський суд з прав людини як дієвий засіб захисту людських прав	2
3	Заборона катувань	4
4	Свобода та особиста недоторканість людини у правоохоронній діяльності	4
5	Право на приватність	4
6	Право на справедливий суд	2
7	Свобода вираження поглядів	2
8	Забезпечення права на свободу мирних зібрань	2
9	Особливості забезпечення прав окремих категорій людей	2
10	Захист права власності	2
11	Заборона зловживання правами	
Разом		26

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Конституція України;
2. Декларація про захист усіх осіб від насильницького зникнення. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 18 грудня 1992 р. № 47/33 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/go/995_225.
3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/995_004.
5. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085.
6. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права від 16 грудня 1966 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/995_043.
7. Про безоплатну правову допомогу. Закон України від 2 червня 2011 р. // Офіційний вісник України. – 2011. – № 51. – Ст. 2009.
8. Про доступ до публічної інформації. Закон України від 13 січня 2011 р. // Офіційний вісник України. – 2011. – № 10 – Ст. 446.
9. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 52. – Ст. 561.
10. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Афанасьєв проти України» від 5 квітня 2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_239.
11. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Балицький проти України» від 3 листопада 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/974_726.
12. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Григор'єв проти України» від 15 травня 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/974_833.
13. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Леонід Лазаренко проти України» від 28 січня 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/974_688.
14. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Нечипорук і Йонкало проти України» від 21 квітня 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/974_683.
15. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Омельченко проти України» від 17 липня 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/974_a19.
16. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Савіцький проти України» від 26 жовтня 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/974_878.

17. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Яременко проти України» від 3 листопада 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/974_405.

18. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Тихонов проти України» від 10 грудня 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/974_405.

Додаткові:

1. Забезпечення прав людини в діяльності правоохоронних органів: за міжнародними стандартами [Текст]: Навч.-довідк. посібн. / Т.О. Проценко, А.О. Мартиненко, О.І. Логвиненко, Ю.Л. Белоусов, О.М. Демянко, Т.І. Шапочка. – К. : ДНДІ МВС України, 2009. – 52 с.

2. Права людини у діяльності міліції: Навчальний посібник / Кол. авт., за заг. ред. Акад. АПрН України, д-ра юрид. наук, проф. О.О. Погребного та співголови Харківської правозахисної групи канд. техн. наук Є.Ю. Захарова. – Харків: Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2006. – 216 с.

3. Адвокация: права ребенка. Методическое пособие / Общая редакция, составление: Пишкова О.В., Радевич А.Ф. – М.: Права человека, 2007. – 112 с.

4. Аннеке Оссе Принципы деятельности полиции. Методическое пособие по правам человека. / Перевод на русский язык Н. Ишевской, М. Кузнецовой, О. Шарп. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://amnesty.org.ru/keepme/understanding_policing_ru.pdf.

5. Насильство в сім'ї та діяльність органів внутрішніх справ щодо його подолання: навчально-методичний посібник для курсантів вищих навчальних закладів МВС України /Укладачі: Запорожцев А.В., Лабунь А.В., Заброда Д.Г., Басиста І.В., Дроздова І.В., Брижик В.О., Мусієнко О.М. – Київ, 2012. – 246с.

6. Понимаем права человека. Руководство по образованию в области прав человека. Русская версия данного Руководства была издана ОБСЕ/БДИПЧ при финансовой поддержке правительства Австрии, 2005. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.etc-graz.at/typo3/fileadmin/user_upload/ETC-Hauptseite/manual/versionen/russian/01_Introduction.pdf.

7. Руководство по применению ст. 5 Конвенции. Право на свободу и личную неприкосновенность. Совет Европы/Европейский Суд по правам человека, 2014. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.echr.coe.int (Case-Law - Case-Law Analysis - Case-Law Guides).

8. Frédéric Edel. Case law of the European Court of Human Rights relating to discrimination on grounds of sexual orientation or gender identity. Research Fellow, National School of Administration. Teaching Fellow in public law, University of Strasbourg, 2015.

9. Ахтирська Н.М., Касько В.В., Маланчук Б.А., Мелікян А., Пошва Б.М., Фулей Т.І., Шукліна Н.Г. Застосування в Україні європейських стандартів протидії жорстокому поводженню і безкарності: науково-

практичний посібник для суддів / За заг. ред. проф. Маляренка В.Т. — К.: «К.І.С.», 2011. — 320 с.

10. Бущенко А.П. Проти катувань. Стаття 3 Конвенції про захист прав людини та основних свобод. Систематизований дайджест рішень Європейського суду з прав людини. / Харківська правозахисна група; Худож.-оформлювач Б.Є. Захаров. — Харків: Фоліо, 2005. — 288 с.

11. Введение в права человека / Ред. кол. Кнут В. Бергем, Гуннар М. Карлсен, Беата Слюдар. — Осло: Норвежский Хельсинский Комитет по права человека, 2003.

12. Головатий С.П. Верховенство права. У 3-х книгах. Київ: «Фенікс», 2006. 1730 с.

13. Головатий С.П. Про людські права: курс лекцій. Київ: Дух і Літера, 2016, 760 с.

14. Ковальски М. Уважение личной и семейной жизни, жилища и корреспонденции на основании ст. 8 европейской конвенции прав человека — основные проблемы. — Варшава: Хельсинкский Фонд по Правам Человека, 2007. — 68 с.

15. Мельник Р.С. Право на свободу мирних зібрань: теорія і практика. — К., 2015. — 168 с.

16. Права людини й оновлення Конституції України: Колективна монографія / Праці лабораторії дослідження теоретичних проблем прав людини юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка. — Львів: Малий видавничий центр юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка, 2011. — Вип. 5. — 184 с.

17. Проблематика етнічного профайлінгу в діяльності поліції: аналіз сучасної західної літератури. Науково-практичне видання / За заг. ред. Дж. Перліна, упор. О.А.Мартиненко та Ю.Л.Белоусов. — Львів: Астролябія, 2010. — 632 с.

18. Стаття 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: стандарти застосування при здійсненні правосуддя / Автори: Н. Ахтпрська, В. Філатов, Т. Фулей, Х. Хембах. — К.: Істина, 2011. — 200 с.

19. Фулей Т.І. Свобода мирних зібрань: науково-методичний посібник для суддів / Т. І. Фулей. — Київ : Фенікс, 2014. — 112 с.

20. Права людини : Концепції, підходи, реалізація : Пер. з англ. / Під ред. Б. Зізік; гол. ред. серії і автор передм. Дж. Перлін; наук. ред. В. Дубровський. — К. : вид-во «Ай Бі», 2003. — 263 с.

Інформаційні ресурси:

1. Lex: правовий портал: http://ukr-pravo.at.ua/index/porivnjalne_pravoznavstvo_novij_pidruchnik_z_porivnjalnogo_pravoznavstva/0-4320

2. Бібліотека Інституту Поглиблених Правничих Студій: <http://ials.sas.ac.uk/library/library.asp>

3. Підручники онлайн: <http://textbooks.net.ua/content/section/29/35/>

4. Портал «Право України»: <http://pravo-ukraine.org.ua/resyrsi/biblioteka/sravnitelnoe-pravovedenie/6869-porivnyalne-pravoznavstvo-pidruchnik-sajidov-a-x>

5. Юридична бібліотека Школи права Йелльського університету: <http://library.law.yale.edu/>

6. Юридичний портал: навчальна і довідкова література: <http://yport.inf.ua/sravnitelnoe-pravovedenie-osnovnyie-pravovyie.html>.